

Foto: Johan Bergqvist, Sida

ÅRSRAPPORT 2022

Sidas hantering av misstankar om korruption och oegentligheter i biståndet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD 3

SAMMANFATTNING 4

ANTAL REGISTRERADE ÄRENDEN 2022 5

 Vilken typ av misstankar finns i ärendena? 6

 Hur Sida får kännedom om misstankar 7

 Hur Sidas samarbetsorganisationer får kännedom om misstankar 7

 Geografisk fördelning 8

 Avslutade ärenden 9

 Bekräftade misstankar 9

 Påföljder..... 10

FÖRORD

Arbetet mot korruption är högt prioriterat för Sida. För att fattigdomen ska minska och människors rättigheter respekteras behöver korruption bekämpas på alla nivåer.

Korruption minskar tilliten i ett samhälle och när människor inte litar på samhället och personer med makt blir demokratin svagare. Korruption hindrar ekonomisk tillväxt och investeringar. Tillgången till hälsovård, utbildning, bostäder, mat, vatten och sanitet minskar på grund av korruption.

Sida definierar korruption som missbruk av förtroende, makt eller position för oetillbörlig vinning. Korruption och oegentligheter kan innebära mutor, kickbacks, intressekonflikter, förskingring och andra bedrägerier. Med missförhållanden menar vi även sexuella trakasserier, övergrepp och utnyttjanden (SEAH); diskriminering, mobbning och andra trakasserier.

Alla dessa delar arbetar vi aktivt för att motverka och vi följer upp alla misstankar. Vi accepterar aldrig korruption och agerar alltid när det finns misstankar.

Vi arbetar mot korruption för att korruption hindrar fattigdomsbekämpning och utveckling. Men det är lika viktigt att se till att svenska skattemedel används till det som de är avsedda för. För oss handlar det om att medlen ska gå till att minska fattigdom och förtryck och att rädda liv och lindra nöd. Vårt arbete bedrivs till hög utsträckning i länder där korruption är utbredd och riskerna höga. Därför är vår uppföljning och kontroll noggrann och envist målmedveten.

Vår egen utredningsgrupp ger råd och stöd till medarbetare och chefer i hantering av misstankar om korruption, oegentligheter och andra missförhållanden i biståndet. Den här rapporten visar hur Sida hanterar misstankar, vilken typ av korruption vi hanterar och vad vi gör när vi kan påvisa att våra pengar används felaktigt.

Årsrapporten för 2022 innehåller statistik och kortfattad analys över de ärenden som registrerats och avslutats under året. Varje enskilt ärende innehåller ofta många olika svåra ställningstaganden och överväganden. Och arbetet ger resultat. Vi upptäcker fler ärenden och vi kräver tillbaka betydande summor medel som använts fel.

Korruption måste bekämpas för att människor som lever i fattigdom och förtryck ska kunna lyfta sig själva till bättre liv med större frihet. Genom att bekämpa korruption kan Sida och Sverige bidra till bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

”Det är viktigt att se till att svenska skattemedel används till det som de är avsedda för.”

Publicerad av: Sida, 2023

Copyright: Sida

Omslagsfoto: Johan Bergqvist, Sida

Layout: Nordic Morning

Art.no.: SIDA62627en

urn:nbn:se:sida-62627en

Publikationen kan laddas ner från www.sida.se/publikationer

Du som har funktionsnedsättning kan beställa denna publikation i alternativt format från info@sida.se.

Carin Jämtin
Generaldirektör, Sida

ANTAL ÄRENDEN

Under 2022 avslutades

331

ärenden om misstänkt
korruption, oegentligheter
eller andra missförhållanden
jämfört med 374 ärenden
under 2021.

”Ett formulär där anmälare
lättare kan skydda sin
identitet vid rapportering har
publicerats på www.sida.se
under 2023.”

SAMMANFATTNING

En viktig del i Sidas arbete för minskad fattigdom är att förebygga korruption och att agera på misstankar, oegentligheter och missförhållanden. Denna rapport ges ut varje år för att berätta om statistiken och trenderna för de ärenden som hanterats under föregående år.

- Under 2022 avslutade Sida 331 misstänkta fall, jämfört med 374 ärenden under 2021. Misstankar kunde bekräftas i 66 procent av de avslutade ärendena.
- Återkrav var den enskilt vanligaste påföljden, följt av kapacitetsstärkande åtgärder och uppsägning/avsked av personal hos Sidas samarbetsorganisationer eller hos genomförande partner.
- Under 2022 ställdes totalt 74 återkrav på ett sammanlagt belopp om 45 miljoner kronor på Sidas samarbetsorganisationer. Volymen på återkraven varierar mellan ett lägsta belopp strax under 1 000 kronor och ett högsta belopp på 26 miljoner kronor. I de ärenden som Sida avslutade under året har 35 miljoner registrerats som återbetalat belopp.

Nytt för 2022 är att myndigheten skiljer på påföljder från Sida och påföljder från samarbetsorganisationer i redovisningen av de ärenden som avslutats under året. Nu framgår tydligare att för de misstankar som bekräftas under året så tillfaller de allra flesta av påföljderna genomförande partner. Sida har beslutat om totalt 105 påföljder, medan Sidas samarbetsorganisationer har beslutat om 446 påföljder.

Under 2022 registrerades 309 nya ärenden. Det är en liten ökning jämfört med 2021, då 303 ärenden registrerades. Under de föregående åren, mellan 2017 och 2019, låg antalet ärenden relativt konstant runt 260 ärenden per år, för att sedan öka under 2020 till 326. Ökningen över tid förklaras huvudsakligen av att skrivningar i avtal har förtydligats, en ökad medvetenhet hos samarbetsorganisationerna om vikten att agera och rapportera vid misstankar och att myndighetens personal har stärkt sin förmåga att hantera misstankar enligt Sidas regler.

De 309 nya ärenden som registrerades under 2022 är fördelade på 170 pågående biståndsprjekt. Sida har under 2022 haft 1 901 biståndsprjekt. Det innebär att drygt nio procent av Sidas insatser innehöll misstankar som var föremål för utredningar under 2022. Sida bedömer att det är en relativt låg siffra, med tanke på hur omfattande korruptionen är i många av de länder där biståndsmyndigheten verkar.

En majoritet av alla misstankar som rapporterades in, 82 procent, kom från Sidas samarbetsorganisationer. Biståndsmyndigheten ställer tydliga krav på att de ska följa upp sin verksamhet och det är ett avtalskrav att skyndsamt rapportera misstankar till Sida. Visselblåsare och ordinarie uppföljning är de vanligaste sätten som samarbetsorganisationerna fattar misstankar om korruption, oegentligheter eller andra missförhållanden. Ett formulär där anmälare lättare kan skydda sin identitet vid rapportering har publicerats på www.sida.se under 2023.

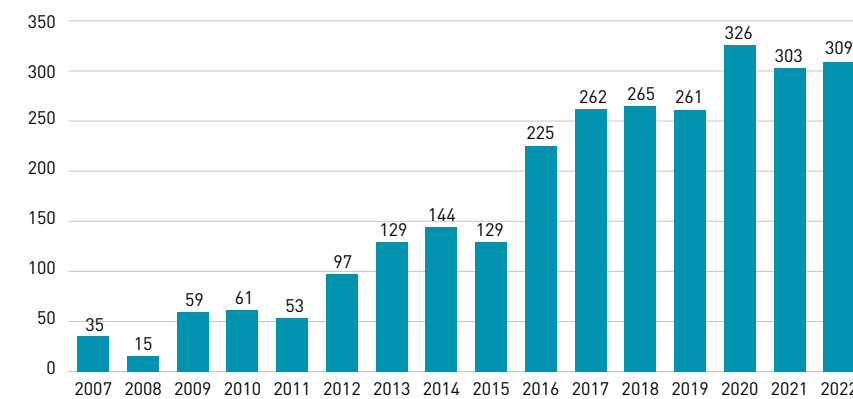
Merparten registrerade ärenden gäller civilsamhällsorganisationer, som också är den organisationsform som Sida betalar ut mest medel till. Multilaterala organisationer står för en relativt liten del av de ärenden som hanterats under året.

Geografiskt sett står länder i Afrika fortsatt för den betydande majoriteten av ärendena under 2022. Afrika är också den region som tar emot störst andel av det svenska biståndet.

ANTAL REGISTRERADE ÄRENDEN 2022

Totalt registrerades 309 nya ärenden under 2022. Det är en marginell ökning jämfört med 2021, då 303 ärenden registrerades. Av dessa är 22 stycken registrerade som ärenden där Sida driver utredningsarbetet, 245 av dem registrerades som ärenden där ärendet drivs framåt och utreds av samarbetsorganisationer, och 42 ärenden där utredning redan genomförts av samarbetsorganisationer eller av olika anledningar inte kan genomföras.

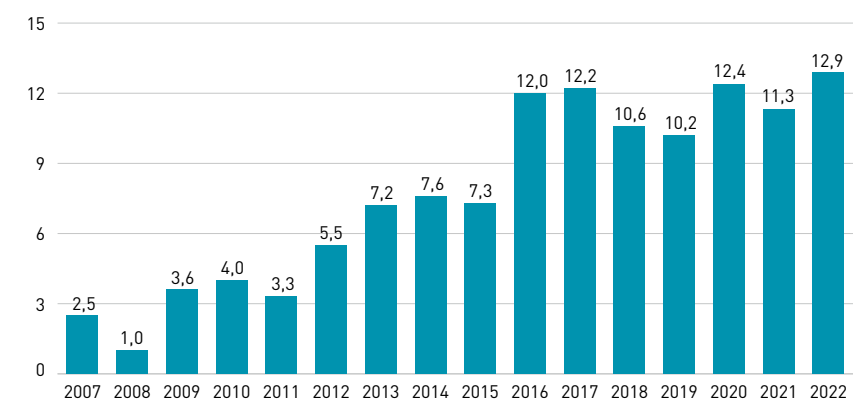
ANTAL REGISTRERADE ÄRENDEN 2007–2022

Sida betalade under 2022 ut 23,9 miljarder kronor i bistånd, vilket är 2,9 miljarder mindre än året innan.

I jämförelse med 2021 ökade antalet ärenden per utbetald miljard. Trenden sedan 2007 visar att antalet ärenden per utbetald miljard ökar över tid.

ANTAL ÄRENDEN PER UTBETALAD MILJARD 2007–2022

Sida bedömer att ökningen över tid huvudsakligen beror på en ökad medvetenhet om vikten att agera och rapportera vid misstankar om olika typer av oegentligheter. Detta gäller både internt på Sida, på ambassaderna och hos Sidas samarbetsorganisationer. Sida har genom åren kontinuerligt arbetat med att förtydliga avtalsskrivningar och har lyft frågan om korruption och oegentligheter i dialoger med både samarbetsorganisationer och andra givare.

ANTAL ÄRENDEN

Totalt

309

ärenden registrerades 2022

”Sida bedömer att ökningen
över tid huvudsakligen beror
på en ökad medvetenhet om
vikten att agera och rapportera
vid misstankar om olika typer
av oegentligheter.”

REGISTRERADE ÄRENDEN

Under 2022 registrerades

445

olika misstankar inom
309 ärenden2022 rapporterades
misstankarna i

82%

av ärendena in av de bistånds-
organisationer Sida ger stöd till

”Ett ärende inkluderar ofta flera misstankar, till exempel är det vanligt med både förskingring och intressekonflikter i samma ärende.”

Ett tydligt exempel är att misstankar om sexuellt utnyttjande, övergrepp och sexuella trakasserier har ökat under året, vilket myndigheten bedömer beror på striktare avtalskrav på samarbetsorganisationerna att hantera och rapportera misstankar om sexuellt utnyttjande, övergrepp och sexuella trakasserier.

Några projekt har flera registrerade ärenden. Ofta gäller det större, globala insatser där medel förmedlas till många genomförande organisationer.

Sida verkar i några av världens fattigaste länder, som präglas av svaga institutioner, bristande rättsstater och systematisk korruption. Detta skapar risk för att det kan finnas oegentligheter och missförhållanden som inte upptäcks, rapporteras eller utreds av samarbetsorganisationerna eller genomförande partner.

Av Sidas 1 901 pågående biståndsprojekt var ärenden om misstankar registrerade i 170 biståndsprojekt, 9 procent. Att det registrerats misstankar i 9 procent av Sidas alla aktiva biståndsinsatser under 2022 bedömer Sida som en relativt låg siffra med tanke på situationen i många av de kontexter där myndigheten stödjer verksamhet. Av Sidas 733 samarbetsorganisationer finns ärenden kopplade till 107 av dessa, 15 procent.

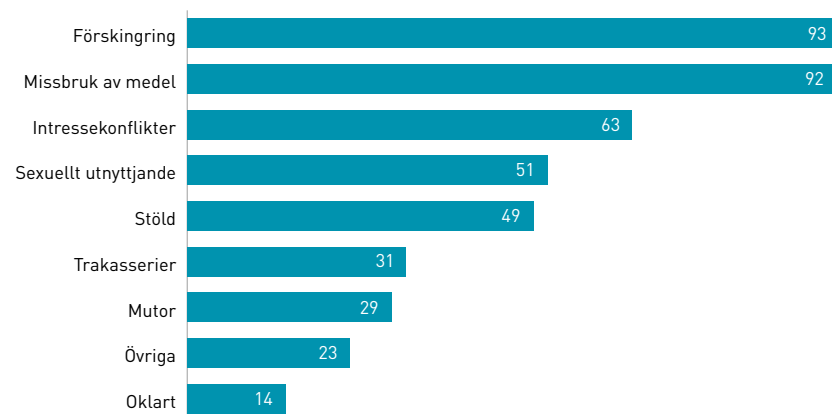
Vilken typ av misstankar finns i ärendena?

Ett ärende inkluderar ofta flera misstankar, till exempel är det vanligt med både förskingring och intressekonflikter i samma ärende. Det innebär att antalet misstankar om korruption, oegentligheter eller andra missförhållanden är fler än antalet registrerade ärenden.

För 2022 registrerades 445 olika misstankar inom 309 ärenden. Anmälningar som rör misstankar om förskingring och/eller missbruk av medel är vanligast. Totalt anmälades 93 misstankar om förskingring och 92 misstankar om missbruk av medel under 2022, vilket är något färre än 2021.

Under 2022 ökade antalet misstankar om sexuellt utnyttjande, övergrepp och sexuella trakasserier från 38 till 51. Det kan ha sin förklaring i att Sidas avtal med samarbetsorganisationer i allt större utsträckning sedan 2020 innehåller specifika skrivningar gällande skyldighet att hantera och rapportera misstankar om sexuellt utnyttjande, övergrepp och sexuella trakasserier.

REGISTRERADE MISSTANKAR 2022

Ärenden i kategorin ”Oklart” innebär att misstankarna vid anmälningstillfället är otydliga och först efter en del efterforskning kan definieras. ”Övriga ärenden” innehåller ärenden där samarbetsorganisationer förts upp på sanktionslistor, eller där förfälskade meritförteckningar i rekryteringar och liknande har uppdagats.

Sida registrerar alla typer av misstankar oavsett storlek eller omfattning, så länge det misstänks att Sida-finansierad verksamhet har påverkats. Ett registrerat ärende kan innebära misstanke om allt från avancerad förskingring av stora belopp till enklare ärenden som exempelvis stöld av bensin, djur eller handkassa.

Hur Sida får kännedom om misstankar

Sida bedömer samarbetsorganisationernas kapacitet att arbeta med korruptionsfrågor, det vill säga både det förebyggande och utredande arbetet samt förmågan att arbeta med korruption som ett utvecklingshinder. Sida ställer även krav i avtalen att samarbetsorganisationen ska följa upp verksamheten och skyndsamt informera om det finns misstankar inom verksamhet som får stöd av Sida.

År 2022 rapporterades 82 procent av alla registrerade ärenden om misstanke om någon form av korruption in via Sidas samarbetsorganisationer. Motsvarande för 2021 var 77 procent. Eftersom Sidas samarbetsorganisationer arbetar närmare verksamheten, är det naturligt att de står för merparten av anmälningarna till Sida.

Att externa visselblåsare direkt informerar Sida om misstankar om korruption och oegentligheter förekommer i 12 procent av fallen, vilket är i linje med 2021. Sidas externa visselblåsarkanal är särskilt viktig som komplement till de ordinarie rapporteringsvägarna mellan Sida och samarbetsorganisationer. Att Sida upptäcker misstankar via revision av Sidas avtalspartner¹ ligger på 3 procent, precis som för 2021. Metoder som visat sig effektiva när Sida själv har fattat misstankar² är bland annat fördjupad finansiell uppföljning, finansiella verksamhetsbesök och samordning med andra givare.

Det är mycket viktigt att trygga säkerheten för visselblåsare³ så att enskilda individer vågar rapportera misstankar om korruption och andra oegentligheter. En central kanal är investigation@sida.se, dit både externa och interna anmälare rapporterar misstankar. Ett formulär där anmälare lättare kan skydda sin identitet vid rapportering har publicerats på www.sida.se under 2023.

Hur Sidas samarbetsorganisationer får kännedom om misstankar

Sida tar fram statistik över hur samarbetsorganisationerna får kännedom om misstankar om korruption och oegentligheter som leder till registrerade ärenden. Precis som tidigare år är visselblåsare, 27 procent, och den ordinarie uppföljningen, 21 procent, de klart vanligaste sätten för samarbetsorganisationerna att identifiera misstankar.

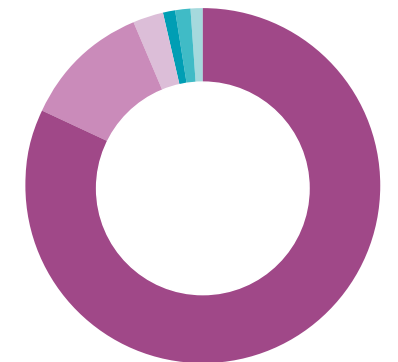
De flesta ärenden gäller organisationer som klassas som civilsamhällesorganisationer. Sida ställer tydliga krav på dessa samarbetsorganisationer att rapportera och agera skyndsamt på alla misstankar som kan tänkas uppstå.

¹ Därutöver upptäcks cirka 3 procent av anmälda misstankar via revision i efterföljande led där Sidas avtalspartner vidareförmedlar medel till andra aktörer.

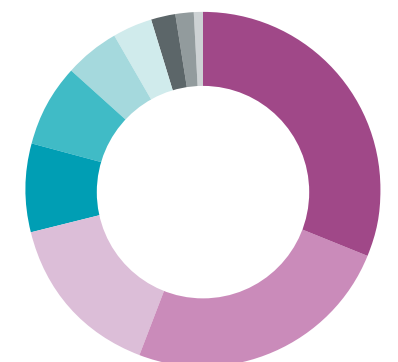
² Se ”Evaluation of the Anti-corruption Work of the Embassy of Sweden, Kampala”, 2020--05--17, publicerad under Publikationer om biståndet, på Sidas hemsida.

³ Visselblåsare definieras som enskilda personer som kontaktar Sidas, avtalspartners eller genomförande partners utredningsfunktion för att uppmärksamma korruption och oegentligheter.

HUR SIDA FÅR KÄNNEDOM OM ÄRENDEN, 2022

HUR PARTNER FÅR KÄNNEDOM OM ÄRENDEN, 2022

”Under 2022 har Afghanistan, Demokratiska republiken Kongo och Kenya haft flest registrerade ärenden.”

En relativt liten andel av de ärenden som registrerats gäller multilaterala organisationer, även om dessa förekommer. Hur misstankarna uppstår ser olika ut hos olika typer av samarbetsorganisationer. Större internationella civilsamhällesorganisationer och multilaterala organisationer fattar oftare misstankar genom egen ordinarie uppföljning och genom att agera på varningssignaler, medan mindre civilsamhällesorganisationer främst får information om misstankar genom visselblåsare.

Det är naturligt att större internationella civilsamhällesorganisationer och multilaterala organisationer har högre kapacitet att upptäcka och hantera misstankar via ordinarie uppföljning. Dessa organisationer har fler anställda och mer specialiserade funktioner än mindre civilsamhällesorganisationer, även om dessa också kan vara mycket välorganiserade.

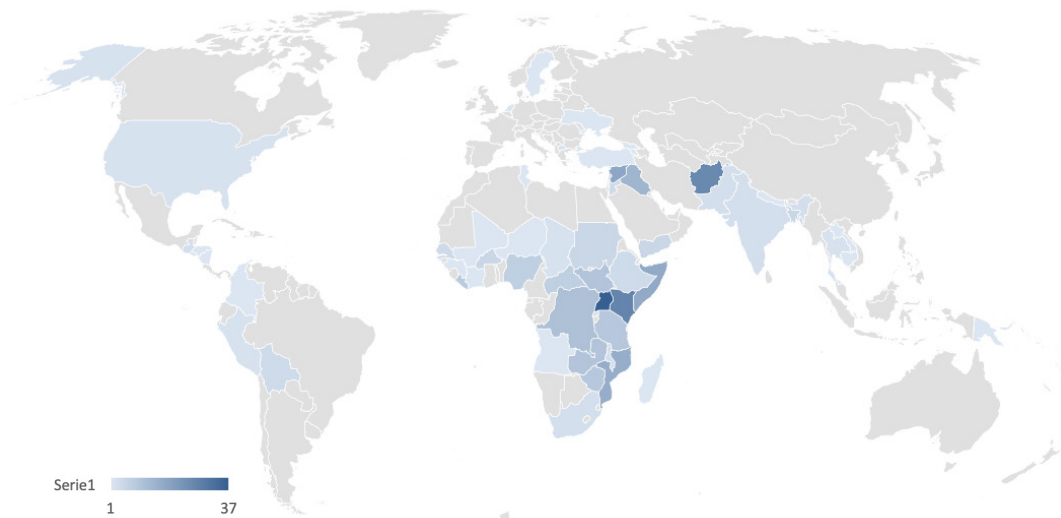
De multilaterala organisationerna inom Förenta Nationerna och Världsbankgruppen har inte samma rapporteringskrav som andra samarbetsorganisationer, då deras avtal har förhandlats centralt mellan dem och medlemsländerna. Sida bedömer dock att de har system med särskilda utredningsfunktioner samt internrevisorer som granskar aktiviteter i syfte att förebygga, upptäcka och utreda misstankar. För att kvalitetssäkra de multilaterala organisationernas anti-korruptionsarbete följer Sida upp dem löpande. Detta sker exempelvis genom strukturerade bedömningar med fokus på intern styrning och kontroll, genom styrelsearbete samt i dialog i samarbete med andra givarländer.

Geografisk fördelning

Kartan ger en geografisk överblick över inrapporterade ärenden till Sida. Informationen visar registrerade ärenden baserat på var misstankarna har uppstått. Att länder som Sverige, Kanada och Storbritannien är markerade betyder att misstanken kan kopplas till ett kontor tillhörande en samarbetsorganisation eller en genomförande samarbetsorganisation i något av dessa länder. Mörkare färg på kartan motsvarar fler antal ärenden.

Under 2022 har Afghanistan, Demokratiska republiken Kongo och Kenya haft flest registrerade ärenden. Några länder där förekomsten av ärenden har ökat under 2022 är Sydsudan, Liberia och Zimbabwe. Länder i Afrika står fortfarande för en majoritet av ärendena, cirka 57 procent. Afrika är också den region som tar emot störst andel av det svenska biståndet.

GEORAFISK FÖRDELNING AV AVSLUTADE ÄRENDEN, 2022

I Latinamerika syns en ökning av antalet ärenden som registrerats. För bara två år sedan var antalet ärenden omkring 4 stycken per år, men under 2022 ökade antalet registrerade ärenden till 20. Anledningen till det bedömer Sida vara närmare uppföljning mellan utredningsgruppen och de svenska ambassaderna i regionen.

Avslutade ärenden

För andra året i rad avslutades fler ärenden än som registrerades, vilket innebär att antalet pågående ärenden har minskat. Av de 331 ärenden som avslutades 2022 hade 97 stycken öppnats samma år och 227 stycken tidigare år. Det är en positiv indikation på ett allt effektivare arbete att det totala antalet öppna ärenden minskar över tid och att nästan en tredjedel av alla ärenden 2022 öppnades och avslutades samma år.

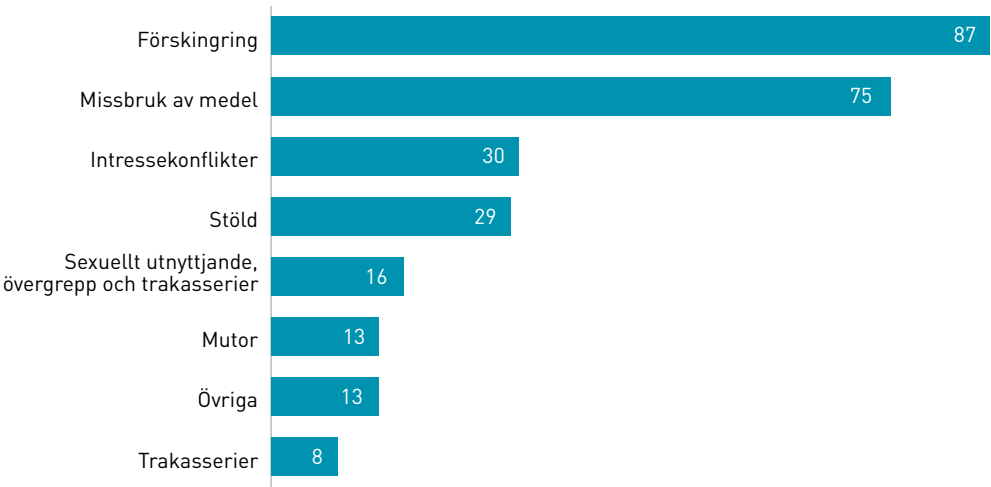
Det effektivare arbetet beror bland annat på fler utredare, förenklade administrativa rutiner och kvalitativ rådgivning till den operativa verksamheten. Att utveckla systemet för hantering av ärenden har också haft betydelse, ett arbete som pågår kontinuerligt för att möta verksamhetens behov.

Bekräftade misstankar

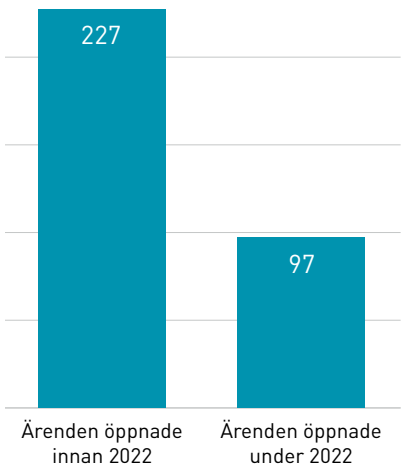
Av de 331 ärenden som avslutades under 2022 kunde misstankarna bekräftas i 217 ärenden, 66 procent. I de resterande 114 ärendena, 34 procent, kunde misstankarna inte bekräftas. Det kan finnas flera skäl till att misstankar inte kan bekräftas, till exempel att en granskning visar att den information som ledde till att misstanke uppstod inte var sann, eller att misstankar uppstod på grund av slarv snarare än uppsåt.

Förskingring är den vanligast förekommande bekräftade misstanken och förekommer i 87 av de 217 ärenden som avslutats med någon bekräftad misstanke, följt av missbruk av medel (75) och intressekonflikter (30).

TYP AV BEKRÄFTADE MISSTANKAR, 2022

ANTALET AVSLUTADE ÄRENDEN 2022

”Det är en positiv indikation på ett allt effektivare arbete att det totala antalet öppna ärenden minskar över tid och att nästan en tredjedel av alla ärenden 2022 öppnades och avslutades samma år.”

”I några länder har ambassaderna och utredningsgruppen gjort särskilda satsningar för att avsluta ärenden som varit öppna länge.”

Geografisk fördelning av avslutade ärenden

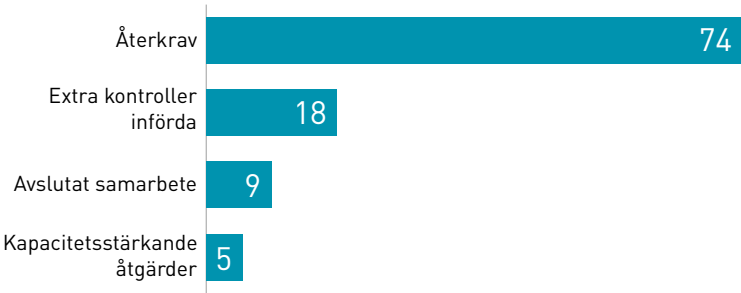
Den geografiska fördelningen av avslutade ärenden följer till stor del fördelningen av nya ärenden under 2022. Sida bedömer att det speglar det goda arbetet med hanteringen av ärenden på ambassaderna och de enheter som hanterar insatser i dessa länder. I några länder har ambassaderna och utredningsgruppen gjort särskilda satsningar för att avsluta ärenden som varit öppna länge. Exempel på sådana länder är Uganda, Afghanistan, Kenya, Somalia, Moçambique, Syrien och Irak.

Påföljder

De påföljder som beslutas i samband med en bekräftad misstanke varierar beroende på faktorer som misstanketyp, allvaret i avtalsbrottet och huruvida det rör sig om uppsåt eller oaktsamhet. Det finns dessutom skillnader i avtalsvillkor, som kan påverka vilka påföljder som blir aktuella för samarbetsorganisationerna.

Sida beslutar om påföljder vid bekräftade misstankar när det gäller biståndsmyndighetens samarbetsorganisationer. Sidas samarbetsorganisationer beslutar i sin tur om påföljder för sina genomförande partner. Respektive organisation ansvarar för disciplinära åtgärder för sin egen personal.

PÅFÖLJDER FRÅN SIDA, 2022

Nytt för 2022 är att myndigheten skiljer på påföljder från Sida och påföljder från samarbetsorganisationer i redovisningen av de ärenden som avslutats under året. Genom att dela upp statistiken så framgår det tydligare att av de misstankar som bekräftas under året så tillfaller de allra flesta påföljderna genomförande partner. Sida har beslutat om totalt 105 påföljder. Sidas samarbetsorganisationer har beslutat om 446 påföljder, se diagram.

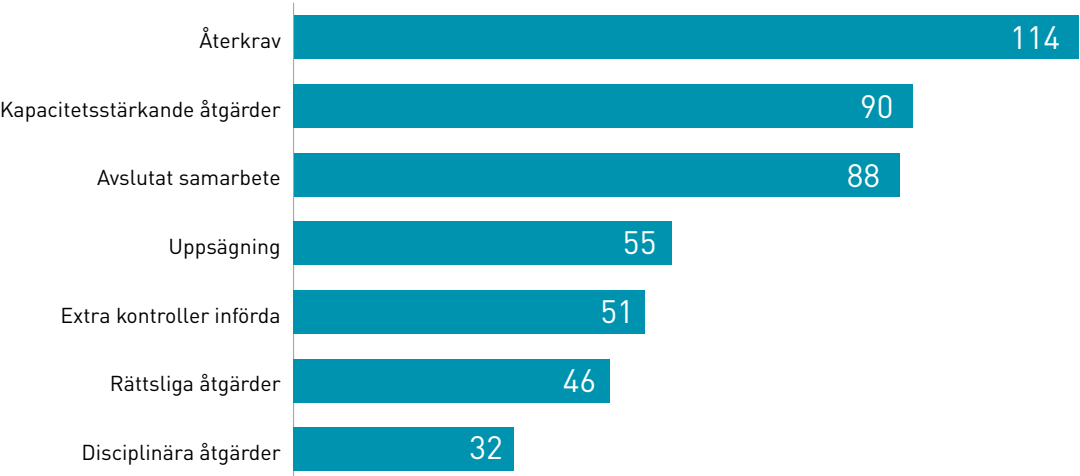
Sida följer upp att samarbetsorganisationer vidtar tillräckliga åtgärder vid hantering av ärenden. Det leder till att myndigheten mer sällan fattar beslut om påföljder gällande sina samarbetsorganisationer, som samarbetsorganisationerna oftare fattar beslut om åtgärder gällande sina genomförande partner.

Om Sidas samarbetsorganisation har bekräftat att en genomförande organisation har missbrukat medel så kan myndigheten godkänna att avtalspartnern återkräver medel och använder till aktiviteter med andra genomförande partner. Ett sådant ärende med missbruk av medel registreras som bekräftad misstanke, med ett återkrav som påföljd från samarbetsorganisation och utan påföljd från Sida.

Antalet påföljder – 106 påföljder från Sida och 476 påföljder från avtalspartner – är fler än antalet avslutade ärenden med bekräftade misstankar under året (217). Det beror på att ett ärende ofta leder till fler än en påföljd.

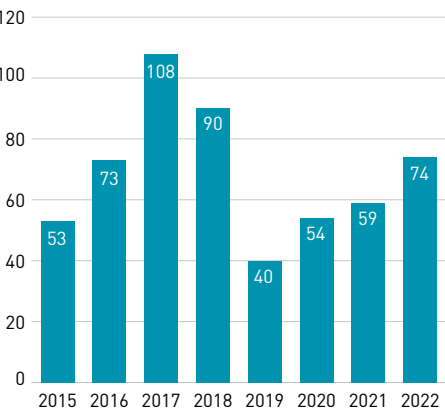
Till exempel är det vanligt att samarbetet med en organisation avslutas i samband med att medel återkrävs.

PÅFÖLJDER FRÅN PARTNER, 2022

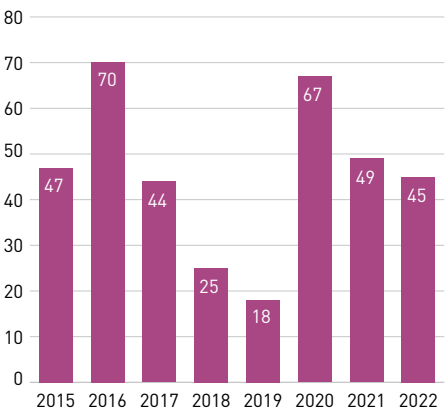

Beloppen på de återkrav som Sida ställde under 2022 ligger något under tidigare års nivå och att antalet återkrav har ökat. Under 2022 har myndigheten avslutat ärenden och beslutat om 74 återkrav på 45 miljoner på Sidas samarbetsorganisationer. 35 miljoner kronor har registrerats som återbetalat belopp under 2022 i de ärenden som Sida har avslutat.

ANTAL ÅTERKRAV

VOLYM ÅTERKRAV (MSEK)

Sida arbetar på uppdrag av Sveriges riksdag och regering för att minska fattigdomen i världen. Det kräver samarbete och uthållighet. Genom utvecklingssamarbete stödjer Sverige länder i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Varje land ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Besöksadress: Rissneleden 110, 174 57 Sundbyberg

Postadress: Box 2025, 174 02 Sundbyberg

Telefon: 08-698 50 00. Fax: 08-20 88 64.

E-post: sida@sida.se Webb: sida.se

